

ביקור ראש ממשלת הודו בישראל: הפיכת החזון למציאות

24.02.2026 | יוסף רוזן | written by

עיקרי הדברים

- ביקורו של נרנדרה מודי בישראל השבוע הוא צעד סמלי חשוב, המתקף מחדש את השותפות האסטרטגית בין המדינות, ופותח הזדמנות לשלב חדש ביחסים.
- החלטת הממשלה שהתקבלה השבוע לקראת הביקור מוסיפה לממד הסמלי של הביקור, אך חסרה יעדים מדידים ומנועי ביצוע.
- יש לקבוע יעדים שאפתניים: להציב יעד לחתימה על הסכם אזור סחר חופשי עד סוף השנה, להעלות את היקף הסחר בין שתי המדינות ל-15 מיליארד דולר עד 2030, ולקבוע יעד של מיליארד דולר השקעות הודיות בישראל, בעיקר בהייטק, תוך העמקת הנוכחות העסקית ההדדית.
- תחומי ה-AI, הסייבר, השבבים והחלל צריכים להפוך לליבת השותפות האסטרטגית החדשה, לא כסיסמא אלא כמענה לצורך אסטרטגי משותף.
- במישור הביטחוני, יש למנף את הצלחת התעשיות הביטחוניות הגדולות בכדי לפתוח את השוק ההודי גם לסטארט-אפים וחברות קטנות.
- הצלחה במעבר לשלב חדש ביחסי המדינות תוביל גם להשפעה בינלאומית שאת פירותיה ניתן יהיה לראות גם ביוזמות של חיבוריות בין-אזורית.

מבוא

כשמונה שנים חלפו מאז ביקורו האחרון בישראל של ראש ממשלת הודו, נרנדרה מודי, תקופה שבה המדינות והשותפות ביניהן עמדה בעיקר בפני אתגרים גלובליים, בדגש על מגפת הקורונה והמלחמה בשבע חזיתות במזרח התיכון. הידידות האסטרטגית עמדה איתנה למול האתגרים, וכעת הבשילו התנאים לעיצוב השלב הבא ביחסי המדינות, בהתאם לחזון שמודי ואנשיו הציגו בביקוריהם הקודמים בישראל ושמבסס על **שני עקרונות**:

- "השותפות האסטרטגית בין הודו לבין ישראל צריכה להיות כה עמוקה כך שתהפוך לסוגיה דו-מפלגתית בהודו, גם אם מפלגת השלטון הנוכחית (BJP) לא תהיה בשלטון".
- "פירות השותפות האסטרטגית בין המדינות צריכים לייצר השפעה חיובית לא רק במישור הביטחוני אלא גם במישור האזורי על מנת לקדם שיתופי פעולה אזוריים".

השאלה המרכזית היא כיצד לתרגם את התנופה המחודשת ביחסים אשר משתקפת בחודשים האחרונים בביקורים רמי דרג בין המדינות ובנראות גבוהה מאוד ליחסים, לעיצוב שותפות איתנה שתניב פירות לא רק במישור הבילטרלי אלא גם תהווה מכפיל כוח בזירה הבינלאומית, שבה הודו מתייצבת כמעצמה מן השורה הראשונה.

החלטת ממשלת ישראל

ביקורו של מודי מהווה צעד סמלי חשוב, כולל נאום מיוחד בכנסת, המבליט את ההכרה באינטרסים המשותפים והרצון לפעול יחד בזירה הבינלאומית. אולם, מעבר לנראות הגבוהה, אין לצפות בביקור זה להישגים משמעותיים.

החלטת הממשלה שהועברה השבוע, טרם הביקור, גם היא בעיקרה סמלית ונותנת תוקף מחודש לחשיבות יחסי ישראל-הודו, אך בפועל אינה מביאה בשורה חדשה. תקציב ההחלטה בסך של 148 מיליון ש"ח מחוויר לעומת היקף החלטה דומה שאושרה ביוני 2017, טרם ביקורו הקודם של מודי בישראל. ההחלטה המעודכנת אינה קובעת יעדים ברורים, אינה כתובה בלשון מוכוונת פעולה ובעיקר משקפת כוונה כללית בתחומים שכבר סומנו לפני עשור. אפילו בנוגע להסכם אזור סחר חופשי (אס"ח), אשר משא ומתן לגביו מתנהל מאז מאי 2010, לא נקבע יעד להשלמת המשא ומתן, מהלך חיוני ומתבקש על רקע המומנטום שנוצר לאחר חתימת הודו על הסכמי סחר מקיפים עם ארה"ב והאיחוד האירופי.

בכל זאת יש בהחלטה התייחסות חדשה לאחד התחומים האסטרטגיים ביותר בימינו והוא הבינה המלאכותית. שיתוף פעולה בתחום זה יוצר חיבור בין ערכים משלימים וקריטיים של שרשראות אספקה גלובליות הנוגעות לתחום הבינה המלאכותית. מדינת ישראל היא מובילה טכנולוגית בתחום, בעוד שהודו שואפת לבסס עצמה בתחום ייצור השבבים, ה-Scale up והדאטה. ההצטרפות של הודו לקואליציה בהובלת ארה"ב Pax Silica אשר פועלת להבטיח שרשראות אספקה גלובליות בתחום ה-AI, תוך צמצום התלות בסין, פותחת את הדלת להזדמנויות רבות בתחום ורוח גבית מארה"ב.

מעבר לכך, הערך הטכנולוגי המוסף של מדינת ישראל בתחומי הבינה המלאכותית, הפינטק והסייבר, בעל פוטנציאל להשפיע באופן מיידי על יוזמות חיבוריות בין-אזורית דוגמת IMEC (India-Middle East-Europe Economic Corridor) שללא ספק יהיה נושא חם על שולחן הדיונים. שעה שהנסיבות הגאופוליטיות מטילות צל כבד על האפשרות לקדם תשתיות פיזיות על מנת לחבר את ישראל למדינות ערב, אימוץ טכנולוגיות ישראליות במקטעים אחרים של חיבוריות בין-אזורית מאפשר להתגבר על כך ולמצב את ישראל כשחקנית משמעותית מבלי להיות תלויה בחסדיהן של סעודיה וירדן.

לקראת יחסים משודרגים

על רקע זה, כפי שהביקור ב-2017 הניח את התשתית לעשור של יחסים משודרגים עם הודו, כך הביקור הנוכחי צריך להתניע את המעבר לשלב חדש ביחסים האסטרטגיים, זאת גם לקראת אבני דרך מרכזיות בשנת 2027: עשור לשדרוג היחסים, 35 שנה ליחסים הדיפלומטיים, ו-20 שנה לפני יעד החזון הלאומי ההודי 2047.

על מנת לשקף את עומק היחסים האסטרטגיים ולפעול ברוח שני העקרונות שצוינו לעיל, יש לעבור מהתמקדות בתחומי פיתוח לתחומים הנמצאים בחזית הטכנולוגיה ומשקפים את ההכרה בהודו כמעצמה טכנולוגית. יש להציב יעדים ברורים (AI, סייבר, שבבים, חלל, ביטחון), חתימה על הסכם אס"ח עד סוף השנה, הצבת רף של השקעות הדדיות של מעל מיליארד דולר ועוד.

יעדי מדינת ישראל מול הודו צריכים להיות שאפתניים יותר מאלה שנקבעו ב-2017 (למשל, בעבר נקבע להגדיל את היצוא הישראלי להודו ב-25% ובפועל היצוא הישראלי להודו גדל ב-60% ב-4 שנים מאז ההחלטה וב-56% בשנים שלאחר מכן); כיום הסחר ההדדי מוערך (ללא ביטחוני) ב-3.75 מיליארד דולר בלבד, זאת בשל המלחמה, כאשר בשנים 2022-2023 הסחר חצה את 10 מיליארד דולר [1].

על מנת לחזק את הסחר ההדדי, יש לשנות את תמהיל הסחר ולהגדיל את נתח הסחורות לעומת נתח היהלומים ואבני חן מתוך סך הסחר ל-70% ויותר ☑ שינוי שישקף סחר בריא יותר. כמו כן, לקבוע יעד של 15 מיליארד דולר סחר הדדי עד 2030, באופן שישקף את עומק היחסים ויעקוף את השיא שנקבע ב-2023. חתימה על הסכם אס"ח תאפשר זאת, כמו גם התקדמות ביוזמת IMEC.

באשר להשקעות זרות בישראל, הודו עדיין רחוקה ממימוש הפוטנציאל. סין הייתה מהמשקיעות המובילות בישראל עד לשנים 2018-2019 וקרנה ירד, שעה שיפן נטלה את המקום הראשון מבין מדינות אסיה המשקיעות בישראל, בייחוד בהיי-טק. לאחר 7 באוקטובר המעורבות היפנית הצטמצמה באופן משמעותי. לעומתן, הודו, על אף שהייתה נוכחת בשוק הישראלי מאז תחילת שנות ה-2000, לא הצליחה לבסס עצמה כמשקיעה מובילה בכלכלה הישראלית, ועיקר ההשקעות ההודיות בישראל נעשו בסקטורים יחסית מסורתיים: תעשיות ביטחוניות, חקלאות, רפואה וכן השקעה אסטרטגית של קבוצת אדאני בנמל חיפה.

זאת, למרות שהודו היא שותפת הסחר השביעית בגודלה של ישראל, שותפת הסחר השנייה בגודלה באסיה, והיקף הסחר גדל ביותר מפי 50 מאז כינון היחסים ב-1992. סך הכל הודו השקיעה בחברות ישראליות 443 מיליון דולר בלבד בשנים 2000-2025. על כן יש לקבוע יעד שאפתני של כמיליארד דולר השקעות, בתעדוף למגזר ההיי-טק; וכן להגדיל את מספר הנציגויות של חברות הודיות ומרכזי פיתוח בישראל.

ניתן להעמיק את השותפות גם בענפים המסורתיים: הודו היא המדינה ממנה הגיעו הכי הרבה עובדים זרים לאחר 7 באוקטובר ולפי חלק מהאומדנים מדובר בכ-25 אלף עובדים. אולם, עדיין רוב מוחלט של חברות הביצוע המאושרות לענף הבנייה בישראל הן סיניות ויש לשלב חברות הודיות בענף. לצד זאת, יש לאפשר לעובדים מיומנים מהודו בתחום הבינה המלאכותית ותחומי הנדסה אחרים להשתלב בתעשייה הישראלית, ולשם כך ניתן גם לייצר מסלול עבור סטודנטים מצטיינים מהודו ולאפשר להם לבצע התמחות של 2-3 שנים בחברות הייטק ישראליות מובילות. כיום יש כאלף עובדים מיומנים מהודו ויש להכפיל זאת, תוך תיעדוף תחומים נחוצים לכלכלה הישראלית.

המישור הביטחוני נהנה במיוחד מהפריחה המחודשת ביחסים, הנשענת על שותפות ארוכת שנים כאשר ישראל הוכיחה עצמה כשותפה ביטחונית אמינה של הודו במהלך מלחמותיה נגד פקיסטן ב-1965, 1971, כן במהלך מלחמת קרגיל ב-1999, וגם במהלך מבצע [Sindoor.2]

למעשה, ישראל הייתה מהשותפות הביטחוניות הראשונות של הודו ליישם מודלים של שיתוף ידע וייצור משותף הרבה לפני ההכרזה על מדיניות Make in India ב-2014. ישראל מספקת מגוון טכנולוגיות ביטחוניות ובעיקר טילים ומכ"מים, בהיקף יצוא ביטחוני של קצת יותר מ-4 מיליארד דולר בשנים 2020-2024, ולפי פורבס, מתחילת 2026 נחתמו עסקאות יצוא מישראל להודו בסך של 8.6 מיליארד דולר.

בחודשים האחרונים התקיימו מספר כנסים וחילופי משלחות של תעשיות ביטחוניות וגורמים רשמיים מהודו וישראל (כינוס ה-JWG - קבוצת העבודה המשותפת בנובמבר). מגעים אלה הצביעו על כיוונים חדשים אליהם שיתוף הפעולה הביטחוני צריך לחתור, כולל שיתוף בידע וטכנולוגיות בתחומים שהיו עד כה בלעדיים כמו מערכות הגנה אווירית מסוימות.

עם זאת, למרות הצמיחה המרשימה בהיקפי המכירות והנראות הגבוהה, מוקדם לדבר על מעבר לשלב חדש ביחסים הביטחוניים. באירועים אלה, מי שזכו לתשומת הלב הגדולה ביותר הן התעשיות הביטחוניות הגדולות ביותר (בישראל ובהודו), ולא ניתן מספיק דגש (למעט תוכניות ייעודיות כמו DRISHTI בשיתוף מפא"ת המשקיעה בסטארט-אפים בתחום הביטחוני) על סטארט-אפים וחברות ביטחוניות קטנות יותר שצמחו מתוך הניסיון שנצבר לאחר 7 באוקטובר.

חשוב למנף את ההצלחה של התעשיות הביטחוניות הגדולות על מנת לפתוח את הדלת לשוק ההודי גם לחברות קטנות יותר. ניתן לעשות זאת באמצעות שימוש בהן כקבלני משנה בפרויקטים גדולים, השקעות משותפות לטובת ייצור בהודו, פיתוח משותף, אימוץ טכנולוגיות ישראליות בפלטפורמות הודיות ועוד. בהודו יש כ-12 אלף חברות זעירות, קטנות ובינוניות (MSMEs) ובארבע השנים האחרונות הנתח שלהן בשרשראות האספקה בסקטור הביטחוני בהודו צמח ב-58%.

העמקת והרחבת שיתוף הפעולה הביטחוני עם הודו חיוניים גם על רקע הכוונה להפסיק את

מודל הסיוע הביטחוני מול ארה"ב, והצורך בהרחבת בסיס הייצור התעשייתי-ביטחוני של ישראל. לכך יש למצוא מענה לא רק בתוך ישראל (גם אם יכלול העסקה של מהנדסים הודים), אלא גם הרחבה של הייצור הביטחוני הישראלי בהודו, מעבר לחימושים וכטב"מים. זאת, גם כלקח מהמלחמה.

בנוסף, יש לבחון מודל לפיו ייצור ביטחוני בהודו של טכנולוגיה ישראלית או כזו שפותחה יחד עם הודו תשמש לייצוא עבור מדינות שלישיות [2]. מודל זה יהווה הצדקה נוספת להרחבת הייצור הביטחוני בהודו, כאשר מלאים מוגדרים יישמרו לצורכי צה"ל; יחזק את קשרי ישראל עם מדינות שלישיות (הודו כגשר); וכן יתרום לשאיפה של הודו להפוך ליצואנית אמל"ח מובילה ולהיכנס לפחות לרשימת 20 המובילות בעולם. כיום, הודו עדיין נשענת על יבוא ואינה משמעותית ביצוא ביטחוני.

היבטים מולטילטרליים

במישור המולטילטרלי, יש למנף את הביקור להגברת מעורבות ישראל ביוזמת IMEC לחיבוריות בין-אזורית, לרבות הצטרפות רשמית להצהרת היוזמה, מינוי שליח מיוחד, הטמעת טכנולוגיות ישראליות בפרויקטים הקשורים ב-IMEC, ובעתיד היותר רחוק אף שדרוג תשתיות סחר בישראל (נמל חיפה ומעבר נהר הירדן). לאור האילוצים הגיאופוליטיים, ישראל צריכה למקד את תרומתה בהיבטים הטכנולוגיים והלא-פיזיים של היוזמה כמו סייבר, אנרגיה ודאטה. במקביל, יש להתאים את שיתוף הפעולה לקואליציית ה-Pax Silica לביסוס שרשראות אספקה גלובליות הקשורות ל-AI ושבבים, תוך צמצום משותף של התלות בסין.

יש לקחת בחשבון שלמרות התמיכה העקרונית של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ בחיבוריות בין-אזורית, IMEC ספציפית נתפסת בעיניו כיוזמה של ממשל ביידן (בדומה ל-I2U2 שכבר אינה רלבנטית) ועל כן יש להתייחס לחיבוריות בין-אזורית בפרשנות מרחיבה יותר מאשר גבולות IMEC, אך זו בהחלט יכולה לשמש כנקודת פתיחה.

על אף החשיבות הסמלית שבביקור ראש ממשלת הודו בישראל, ההתקדמות האמיתית ביחסים לא נעשית בטקסים. המבחן האמיתי הוא כיצד שתי המדינות ישכילו למנף את השינויים הגאופוליטיים הגלובליים על מנת לצעוד יחד לעידן חדש ביחסים של חדשנות אמיתית אשר גם תייצר אימפקט חיובי בזירה הבינלאומית.

[1] <https://www.indembassyisrael.gov.in/pages?id=nel5a&subid=7ax9b> לפי שגרירות הודו בישראל:

[2] התגובה ההודית נגד פקיסטן בעקבות הפיגוע באפריל 2025 שבוצע על ידי מיליציות הקשורות לממסד הביטחוני בפקיסטן.